

‘Het is daarom, zo heb ik ingezien, goed en weldadig voor een mens wanneer hij zich aan eten en drinken tegood doet, en geniet van alles wat hij heeft verworven. Daar zwoegt hij voor onder de zon gedurende het luttel aantal levensdagen dat hij van God gekregen heeft; dat is wat hem is toebedeeld. Wanneer een mens geniet van rijkdom en bezit, wanneer hem dat door God wordt toegestaan als zijn rechtmatig deel en hij zich verheugt in alles wat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van God.’

Levensvreugde toebedeeld!

De centrale waarde in de Hebreeuwse Bijbel is niet *asjre* (geluk), maar *simcha* (vreugde)! Dat is een uitspraak van de schriftgeleerde rabbijn Jonathan Sacks. Niet zozeer geluk dat je nastreeft, maar de vreugde die je beleeft en deelt; dat is de kern, dat is wat het leven de moeite waard maakt. De notie van vreugde of blijdschap komt zelfs vaker voor in het Oude Testament dan die van geluk.

Opdracht

Prediker, de wijze bij uitstek, slaat geen vreemde toon aan als hij de vreugde aanprijst. Hij staat daarmee diepgeworteld in het Oude Testament. Zoals Deuteronomium als leefregel benoemt in het beloofde land: dan moet u zich neerbui- gen voor de Heer 'en u verblijden over al het goede dat de HEERE, uw God, aan u en uw gezin gegeven heeft; u, de Leviet, en de vreemdeling die in uw midden is' (26:11, HSV). Levensvreugde geformuleerd als opdracht! Even verderop in Deuteronomium komt ook de keerzijde naar voren. Er klinkt een vloek als je een vreugde- loos en ondankbaar leven hebt geleid: 'Omdat u de HEERE, uw God, niet gediend zult hebben met blijdschap en hartelijke vreugde, vanwege de overvloed van alles' (28:47). Wie met deze teksten in zijn achterhoofd het refrein van levensvreugde (zevenmaal) in het boek Prediker leest, krijgt een verrassend perspectief aange- reikt. God zal beoordelen of je vreugde en plezier hebt beleefd toen je daarvoor de gelegenheid kreeg (11:9).

Tot vreugde geschapen

In het begin van hoofdstuk 5 tekent Pre- diker de leegte van rijkdom bij mensen die alleen met zichzelf bezig zijn. Zij

zijn ontevreden: nooit voldaan, nooit genoeg, altijd proberen meer te verkrij- gen. Niet in staat te aanvaarden wat zij in het heden hebben. Maar vooral ook dit: opeenhopen wat zij hebben bereikt en er toch niet van kunnen genieten. De vreugde en blijdschap ontbreken hier volledig. Diep triest!

Prediker is jammer genoeg vaak voor pessimist versleten en als zwartgallig weggezet. Zeker, hij tekent scherp de donkere kant van het leven. Het kan zo uiterst krom toegaan, dat je erover gaat piekeren en je jezelf druk erom blijft maken. Maar in heel zijn geschrift roept Prediker op die moeite te beperken en je niet te laten beheersen door onbe- grip. Als je zo veel aandacht aan al die misère besteedt dat je de lust vergaat en je nergens meer van geniet, dan is er iets grondig mis. Hij richt zich nu even tegen mensen die zo piekeren over het leven in de toekomst, dat ze het heden uit het oog verliezen. Dezelfde God die je de moeizame bezigheid geeft (1:13; 3:10) om over het kromme en onbegrij- pelijke na te denken, die God is het ook die je van tijd tot tijd de mogelijkheid tot vreugde bezorgt. Prediker noemt het *tou*, volgens het refrein van Genesis 1, met dat doel is immers de wereld geschapen. Voor 'thy pleasure it has all been created' (Op. 4:11, New Interna- tional Version). Tot vreugde heeft God alles geschapen. Hij geniet zelf blijkbaar

van zijn schepping als mensen van zijn gaven kunnen genieten en de vreugde erin houden.

Vreugde verbindt

Maar wat is dat voor een blijdschap of vreugde? Platte lol, egoïstisch plezier? Eten, drinken en vrolijk zijn? Pluk de dag, want je gaat toch een keer dood? Haal eruit wat erin zit, want je leeft maar een keer?! Het opmerkelijke is dat vreugde en blijdschap (= *simcha*) nooit over losse individuen gaat. Het is bijna altijd iets dat wordt gedeeld. In de Thora wordt dat al duidelijk: de pasgetrouwde man mag niet het eerste jaar in het leger dienen, om *vreugde te brengen* aan de vrouw met wie hij is getrouwd (Deut. 24:5). En als de offers naar het centrale heiligdom worden gebracht, dan zullen de mensen in gezinsverband eten en zich verheugen over alles wat ze tot stand hebben gebracht, uit Gods hand (Deut. 12:7). Het zijn telkens collectieve vieringen, vooral ook met vreemdelingen, wezen en weduwen (16:11)! *Simcha* is dus gedeelde vreugde en niet iets dat je in eenzaamheid kunt ervaren.

Daarom is het zo treffend dat het boek Prediker in de Joodse traditie gelezen werd op het Loofhuttenfeest. Even de veiligheid en het comfort van de huizen verlaten, om voor een tijd in een hutje te wonen, blootgesteld aan wind, kou en regen. En die periode wordt in diezelfde traditie genoemd: seizoen van de vreugde! Het leven is kwetsbaar..., een oppervlakkige ademtocht, een zuchtje wind (lucht en vluchtig). Maar samen vieren en vreugde beleven, dat werkt samenbindend. Geluk nastreven kan namelijk ook egocentrisch zijn, waarbij men geen oog heeft voor leed van anderen. Het

kan leiden tot risicomijdend gedrag, als het niet ten koste mag gaan van jouw geluk. Vreugde daarentegen verbindt met anderen en – zo is de bedoeling – met God. Het is een kunst om het leven zo te vieren, in de wetenschap dat we, wat de dag van morgen ook brengt, vandaag hier zijn, in de wereld die God heeft gemaakt en waarin wij als gasten zijn uitgenodigd.

Vreugde valt je toe

Het leven is maar kort, het vliegt voorbij. Als zand dat door je vingers heen glipt. Je kunt alleen geluk vinden als je je niet uitlevert aan dat voorbijsnellende en vergankelijke. Het is zo voorbij, maar waardevol als je ook in het heden blijft stilstaan en de tijd neemt die je geboden of gegeven wordt. Volgens mij

erin herkent. Dat God zelf erin bezig is je die vreugde te bezorgen. Typisch Prediker, om het zo prikkelend te zeggen. In plaats van dat mensen zich druk maken, is het Gods bemoeienis met mensen dat zij, ondanks alle moeiten, zich niet de vreugde laten ontnemen. Vreugde vinden, dat is de levenskunst bij uitstek. God geeft een bezigheid door de genoegens van het hart. Hij maakt het mogelijk om het voorbijgaande en luttele karakter van het leven onder ogen te zien, door vreugde aan te reiken in de verbinding met God zelf. Zo hebben mensen zelfs in de moeilijkste en erbarmelijkste omstandigheden nog vreugde weten te beleven (vgl. Joh. 16:22).

Wij leven in Gods land, eten van de opbrengst van zijn aarde, die bewaterd is door zijn regen, tot bloei gebracht onder zijn zon. We ademen de lucht in die Hij ons heeft ingeblazen, leven het

De wijsheid van de Prediker is niét 'pluk de dag', maar 'ontvang de dag'

is de wijsheid van de Prediker dan ook niét 'pluk de dag', maar 'ontvang de dag'. Vreugde leeft niet in gedachten aan morgen, maar in een aanvaarden en vieren van vandaag. Geluk is iets wat je nastreeft, wat je najaagt. Vreugde is dat niet, die ontdekt jou, valt je toe, wordt aan je toebedeeld. Dat heeft alles te maken met verbondenheid met God en met anderen.

Deze vreugde heb je niet van jezelf. Het is een geschenk van God. Het is een gave en opgave, een kunst apart. Het gaat erom dat je de activiteit van God

leven dat Hij elke dag in ons vernieuwt. Prediker begint bij dat meest eenvoudige: eten en drinken. Hij spreekt verder zeer algemeen over genieten van het goede. Maak er geen trap met treden van, waarlangs je naar boven wilt klimmen. Want het kan eenzaam zijn aan de top. God komt in het gewone leven juist zichtbaar en tastbaar dichtbij. Het gaat dus niet om plat plezier, egoïstisch genoeg, maar dankbaar genieten, vol erkenning dat je alles van God zelf hebt ontvangen. Levensvreugde, ga er niet in op (NBV), maar ga erop in als Hij je de gelegenheid biedt. ■